

ΔΙΑΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΙΡΗΝΗ

Ἀπό τίς 16 ἕως τίς 18 Νοεμβρίου 2008 συνδιοργανώθηκε στή Λευκωσία ἀπό τήν Ἐκκλησίαν τῆς Κύπρου καί τήν Κοινότητα τοῦ ἁγίου Αἰγιδίου ἡ 22α Παγκόσμια Συνάντηση γιά τήν Εἰρήνη, ὑπό τόν τίτλο «Ὁ Πολιτισμός τῆς Εἰρήνης: Θρησκείες καί Πολιτισμοί σέ Διάλογο». Στήν Παγκόσμια αὐτή Συνάντηση συμμετέσχαν περισσότεροι ἀπό 500 προσκεκλημένοι ἀπό τό ἐξωτερικό, μεταξύ τῶν ὁποίων ἀρχηγοί κρατῶν, θρησκευτικοί ἡγέτες καί ἑκατοντάδες ἐκπρόσωποι διαφορετικῶν πολιτισμῶν. Ἀνάμεσα στίς προσωπικότητες πού ἦλθαν στήν Κύπρο ἦταν ὁ Μέγας Δούξ τοῦ Λουξεμβούργου, οἱ Πρόεδροι τῆς Μάλτας, τοῦ Μαυροβουνίου καί τῆς Ἀλβανίας, ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας, ἐκπρόσωποι τῶν ἄλλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἀρκετοί Καρδινάλιοι, μεταξύ τῶν ὁποίων ὁ Πρωθυπουργός τοῦ Κράτους τοῦ Βατικανοῦ καί ὁ Πρόεδρος τῆς Συνόδου τῶν Ἐπισκόπων τῆς Ἰταλίας, ἡγέτες τῶν ἄλλων δογματικῶν, ὁ Ἀρχираββίνος τοῦ Ἰσραήλ, ὁ Σύμβουλος τοῦ Προέδρου τῶν Ἑνωμένων Ἀραβικῶν Εμιράτων καί θρησκευτικοί ἡγέτες τῶν Μουσουλμάνων, Ἰνδουϊστῶν καί Βουδιστῶν.

Τό πρωῒ τῆς 16ης Νοεμβρίου, ἡμέρας Κυριακῆς, τελέσθηκε θεία λειτουργία στόν ἱ. ναό τῆς ἁγίας Σοφίας στό Στρόβολο, ὑπό τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου, τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Τσεχικῶν Χωρῶν καί Σλοβακίας, τοῦ Μητροπολίτου Ἑσθονίας καί ἐκπροσώπων ἄλλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Ὁμιλῶν κατά τό συλλεΐτουργο, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου κ. Χρυσόστομος εἶπε τά ἑξῆς:

«Μακαριώτατε Πατριάρχα Ἀλεξανδρείας καί πάσης Ἀφρικῆς,
Σεβασμιώτατοι Ἐκπρόσωποι τῶν Ἀγίων Ὁρθοδόξων Ἐκκλη-
σιῶν,

Κάθε τέλεση τῆς Θείας Λειτουργίας εἶναι μιά συλλειτουργία οὐρανοῦ καί γῆς. Εἶναι ἀνάμνηση τοῦ παρελθόντος, ἀλλά καί προσδοκία τῆς ἐρχόμενης βασιλείας. Καί σ' αὐτήν τή Λειτουργία, πού μᾶς ἀξίωσε ὁ Θεός νά τελέσουμε, μεταφερθήκαμε καί πρός τά ἄνω, ὅπου οἱ ἄγγελοι λειτουργοῦν, ἀλλά καί πρός τούς διαρρεῦ-
σαντες αἰῶνες, ὅπου οἱ οἰκεῖοι τῆς πίστεως ἐλάτρευσαν μέ τόν ἴδιο τρόπο τόν Θεό. Ἀτενίσαμε ἀκόμη τήν προσδοκούμενη βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Ἡ σύνδεση τοῦ οὐρανοῦ μέ τήν ἱστορία στή Θεία Λει-
τουργία ἐπιβεβαιώνει ὅτι «ὁ Χριστός ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν καί ἦν καί ἐστὶ καί ἔσται». Μέσω τοῦ Χριστοῦ ὑπάρχει βαθύς σύνδεσμος πα-
ρελθόντος, παρόντος καί μέλλοντος. Μέ τή Θεία Λειτουργία ἐπιβε-
βαιώσαμε, καίτοι «ἐν ἐτέραις γλώσσαις», τήν ἐνότητα τῆς πίστεως καί τό σύνδεσμο τῆς μεταξύ μας ἀγάπης.

Χαιρόμαστε ἰδιαίτερα, Ἅγιοι Ἀδελφοί, γιά τήν παρουσία σας ἐδῶ στήν Κύπρο. Ἀναπολοῦμε τίς ἄριστες σχέσεις τῆς Ἀποστο-
λικῆς Ἐκκλησίας μας, τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Ἀποστόλου Βαρνάβα, μετά τῶν Ἐκκλησιῶν σας καί δραττόμεθα τῆς εὐκαιρίας νά σᾶς πα-
ρακαλέσουμε ὅπως ἐπιδαφιλεύσετε τίς εὐλογίες σας πρός τόν εὐσεβῆ λαό μας.

Ἀποτελεῖ κοινή καί παγκόσμια ὁμολογία ὅτι ὁ πολιτισμός μας διέρχεται σήμερα μιά μεγάλη κρίση. Ἡ τεχνολογική ἀνάπτυξη ἄλλαξε τόν τρόπο ζωῆς τῶν ἀνθρώπων, κατάργησε προηγούμενες κοινωνικές δομές καί συνέβαλε στήν ἀμφισβήτηση ἀξιῶν, πού ἴσχυαν γιά αἰῶνες. Ὁ σύγχρονος κόσμος ἐγκαταλείπει πιά τίς πα-
ραδοσιακές ἐθνικές καί θρησκευτικές ἀξίες. Οἱ οἰκονομικές ἀξίες ἐπιζητοῦν νά ἐκτοπίσουν τίς ἀνθρωπιστικές. Καί οἱ ὕλικές ἀξίες ἀγωνίζονται νά ἐπικρατήσουν σέ βάρος τῶν πνευματικῶν. Ἀρχές καί ἀξίες, ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίχτηκε γιά αἰῶνες πολλοὺς - γιά χι-
λιετίες - ἡ ἀνθρωπότητα, ἀπονοηματοδοτοῦνται ἢ σχετικοποι-
οῦνται. Καί ἡ κοινωνία φαίνεται νά παραμένει μετέωρη μεταξύ τοῦ

παρελθόντος καί ενός ἀβέβαιου μέλλοντος, σ' ἓνα μεταβαλλόμενο καί ρευστό παρόν.

Μιάν τέτοια ἀξία, τήν ἀξία τῆς εἰρήνης, ἔχει ὡς θέμα ἡ διεθνὴς συνάντηση, πού ἡ Ἐκκλησία τῆς Κύπρου φιλοξενεῖ αὐτές τίς μέρες, μέ ἀφορμή τῆς ὁποίας ἤλθετε στήν πατρίδα μας, Ὅγιοι Ἀδελφοί. Ἡ εἰρήνη εἶναι οὐσιώδους ὅρος καί θεμελιώδους ἀρχή στή ζωὴ καί στήν προσευχή τῆς Ἐκκλησίας μας. Αὐτήν ἐπικαλεστήκαμε πολλάκις, ἐπὶ ὅλους, καί ἐπὶ τό λαό καί ἐφ' ἡμᾶς, στή Θεία Λειτουργία μας μέ τό «*εἰρήνη πᾶσι*». Ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου προσευχηθήκαμε. «*Ἐν εἰρήνῃ*» θά κληθοῦμε νά ἀπέλθουμε ἀπό τό χῶρο τοῦτο, ἔχοντας τήν «πάντα νοῦν ὑπερέχουσαν» εἰρήνην τοῦ Θεοῦ στίς καρδιές μας. «*Εἰρηνεύοντες ἐν ἑαυτοῖς καί πᾶσιν*», οἱ χριστιανοί καλοῦμαστε νά ἐτοιμαζόμαστε καθημερινά «πρός τήν ἄνω πορείαν».

Ἡ εἰρήνη εἶχε σέ προηγούμενες ἐποχές, ἀκόμη καί πρὶν τό Χριστιανισμό, στόν ἀρχαῖο Ἑλληνικό κόσμο, σωστή θεώρηση. Στηριζόταν στή δικαιοσύνη, στήν ἐλευθερία, στήν ἀδελφосύνη τῶν ἀτόμων καί τῶν λαῶν. Σήμερα, ὅμως, πού ἓνας ἄπατρις εὐδαιμονισμός καί μιὰ ὑλιστική θεώρηση τῆς ζωῆς ἀπειλεῖ τίς κοινωνίες, ἄρχισε καί ἡ ἀξία τῆς εἰρήνης νά σχετικοποιεῖται. Ἀφοῦ ἡ ἐλευθερία συγχύζεται πρὸς τήν «συνύπαρξη» καί ἡ δικαιοσύνη ἐκπίπτει στό «πάρεδωσε», ἡ εἰρήνη καταντᾷ ἄδικος συμβιβασμός πρὸς ἀποφυγὴν πολέμου.

Γιὰ μᾶς τοὺς Χριστιανούς ἡ εἰρήνη ταυτίζεται πάντα, σέ κάθε ἐποχή, μέ τόν Χριστό, πού εἶναι ἡ ἀλήθεια καί ἡ ζωὴ. «*Χριστός ἐστὶν ἡ εἰρήνη ἡμῶν*» (Ἐφ. 2, 14). Αὐτός ἔκαμε τοὺς δύο ἀντιμαχόμενους κόσμους, αὐτοὺς πού γνώριζαν τόν Θεό καί αὐτοὺς πού τόν ἀγνοοῦσαν, ἓνα λαό, καί γκρέμισε μέ τόν σταυρικό Του θάνατο ὅ,τι σάν τεῖχος τοὺς χώριζε. Αὐτός «*λαλήσει εἰρήνην ἐπὶ τόν λαόν αὐτοῦ*» (Ψαλμ. 84,9). Κοντά Του βρίσκει ὁ ἄνθρωπος καταλλαγὴ μέ τόν Θεό, εἰρήνη μέ τὴ συνείδησή του καί εἰρήνη πρὸς τοὺς ἄλλους.

Αὐτήν τήν τριπλῇ εἰρήνην βρῆκε κοντά στόν Χριστό, σήμερα, καί

ὁ Εὐαγγελιστής Ματθαῖος, ὅπως μᾶς περιέγραψε ἡ εὐαγγελική περικοπή. Τόσα χρόνια «*καθήμενος ἐπὶ τὸ τελώνιον*», ἀσχολούμενος μέ τήν ἐπικερδῆ ἐργασία τοῦ τελώνη, δέν ἱκανοποιεῖτο. Γί' αὐτό καί στήν πρόσκληση τοῦ Χριστοῦ ἡ ἀνταπόκρισή του ἦταν ἄμεση. «*Ἀναστάς ἠκολούθησεν αὐτῷ*». Ἐμοιαζε σάν νά κεραυνοβολήθηκε. Σάν νά τοῦ διοχετεύθηκε ἡλεκτρικό ρεῦμα μεγάλης ἔντασης. Βρῆκε κοντά στόν Χριστό τήν εἰρήνη, πού τόσο ἀναζητοῦσε. Αὐτήν τήν εἰρήνη ἀναζητεῖ σέ κάθε ἐποχή καί κάθε τίμιος ἄνθρωπος.

Καί ἂν ἦταν ἄλλοτε ἀναγκαία ἡ ἀναζήτηση τοῦ «*Ἀρχοντος τῆς εἰρήνης*», Ἐκείνου γιά τόν ὁποῖο προφητεύθηκε ὅτι «*τῆς εἰρήνης αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ὄριον*» (Ἰησ. 9,7) καί ὅτι «*ἀνατελεῖ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ δικαιοσύνη καί πλῆθος εἰρήνης*» (Ψαλμ. 71,7), εἶναι πιό ἀναγκαία σήμερα. Σήμερα πού εἶναι πολλοί καί εὐδιάκριτοι οἱ ἀντίπαλοι τοῦ ἀνθρωπίνου ἄγχους, τῆς ἀπεγνωσμένης πάλης ὅσων βασανίζονται «*ὑπό μεριμνῶν καί πλούτου καί ἡδονῶν τοῦ βίου*». Σήμερα πού ἡ εἰρήνη φυγαδεύθηκε ἀπό τή ζωή τῶν ἀνθρώπων καί τά ποικίλα πάθη τούς ὠθοῦν σέ πολέμους καί συμβιβασμούς.

Ζοῦμε καί ἐμεῖς στήν Κύπρο τά ἀποτελέσματα μιᾶς κατ' ὄνομα εἰρήνης, μιᾶς κατάστασης μή ὕπαρξης πολέμου, πού στηρίζεται στή βία καί στήν ἀδικία, μέ νεκρούς, ἀγνοούμενους, ἐκτοπισμένους, κατοχή, στέρηση τῶν στοιχειωδῶν δικαιωμάτων μας, ἐποικισμό τῆς γῆς μας, ἐθνικό ξεκαθάρισμα. Γί' αὐτό καί εἴμαστε ἔντονα εὐαισθητοποιημένοι στό θέμα τῆς εἰρήνης καί τῆς δικαιοσύνης.

Ἀφοῦ καλωσορίσουμε καί πάλιν ὅλους ἐσᾶς, τούς ὑψηλούς προσκεκλημένους μας, τούς ἀδελφούς Ὁρθοδόξους Ἀρχιερεῖς, ἀλλά καί τούς Χριστιανούς τῶν ἄλλων Ὁμολογιῶν, καί ἀφοῦ εὐχρηθοῦμε εὐόδωση τῶν ἐργασιῶν τῆς Διάσκεψής μας πού ἀρχίζουν σήμερα τό ἀπόγευμα, παρακαλοῦμε τόν Μακαριώτατο Πατριάρχη Ἀλεξανδρείας κ. Θεόδωρο ὅπως, ὡς πρῶτος τῇ τάξει μεταξὺ τῶν παρισταμένων, εὐλογήσει τόν λαό μας καί ἀπευθυνθεῖ πρὸς ὅλους, τούς ἐγγύς καί τούς μακράν».

Ἡ ἔναρξη τῶν ἐργασιῶν τῆς Διεθνούς αὐτῆς Συνάντησης ἔγινε

στό Ἀθλητικό Κέντρο τοῦ Πανεπιστημίου Κύπρου τό ἀπόγευμα τῆς ἴδιας ἡμέρας. Κατά τήν ἐπίσημη ἐναρκτήρια τελετή ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου κ Χρυσόστομος ἀπηύθυνε τήν ἀκόλουθη προσφώνηση:

«Χαρμόσουν καί λαμπρή ἡ σημερινή μέρα γιά τήν Κύπρο καί τήν Ἐκκλησία της, ἀγαπητοί φίλοι, πατέρες καί ἀδελφοί. Μοναδική ἡ τιμή νά φιλοξενοῦμε τόσες ἐξέχουσες προσωπικότητες, Χριστιανούς, Μουσουλμάνους, Ἑβραίους, Ἰνδουίστες καί Βουδιστές. Σᾶς καλωσορίζουμε ὅλους μέ τόν πιό θερμό χαιρετισμό μας. Ἐκφράζουμε τή χαρά μας γιά τήν πραγματοποίηση στή νῆσο μας τῆς διεθνοῦς αὐτῆς συνάντησης γιά τήν εἰρήνη καί ἐλπίζουμε ὅτι θά προκύψουν ἀπ’ αὐτήν ὠφέλιμα καί ἐφαρμόσιμα συμπεράσματα.

Ἐχοντας ἀκόμη ἔντονη τή συγκίνηση καί ζωντανές τίς μνῆμες ἀπό τήν περσινή συνάντηση, στή Νάπολη τῆς Ἰταλίας, εὐχαριστοῦμε ἰδιαίτερως τήν κοινότητα τοῦ Ἀγίου Αἰγιδίου γιά τήν εὐκαιρία πού μᾶς δίνει γιά συνδιοργάνωση τῆς ἐφετινῆς συνάντησης σ’ ἓνα τόπο πού στερήθηκε γιά αἰῶνες πολλούς τήν εἰρήνη, σ’ ἓνα λαό ἐκ φύσεως εἰρηνικό, πού καί σήμερα ἀγωνίζεται γιά τά ἀγαθά τῆς εἰρήνης, σέ μιά περιοχή ὅπου ποτέ δέν ἔπαυσαν οἱ ἰαχές τοῦ πολέμου.

Ἡ εἰρήνη εἶναι πράγματι τό πιό κοσμοπόθητο ἀγαθό. Ἄν ὁ πόλεμος εἶναι ἡ μεγαλύτερη βαρβαρότητα καί τό πιό φρικτό ἔγκλημα, ἡ εἰρήνη εἶναι ἡ πηγή κάθε χαρᾶς καί εὐδαιμονίας. Μόνο ἄνθρωποι ψυχικά ἀνισόρροποι θά προτιμοῦσαν τόν πόλεμο ἀντί τῆς εἰρήνης. Οἱ συνέπειες τοῦ πολέμου δέν εἶναι μόνο οἱ ὑλικές καταστροφές. Μεγαλύτερα δεινά εἶναι ἡ ἠθική κατάπτωση καί ὁ ἐξευτελισμός τῶν ἀνωτέρων ἀξιῶν, πού κάνουν τούς ἀνθρώπους νά ἀλληλομισοῦνται καί νά ἐπιδιώκουν τήν ἀντεκδίκηση, ἀκόμα καί ὅταν ὁ πόλεμος σταματᾷ.

Στή σημερινή ἐποχή, ὅπου ὁ τεχνολογικός πολιτισμός μέ τά πυρηνικά καί χημικά ὅπλα ἀπειλεῖ νά ἐξαφανίσει τήν ἀνθρωπότητα, εἶναι πιό ἐπιτακτική, παρά ποτέ, ἡ ἀνάγκη γιά ἐδραίωση τῆς παγκόσμιας εἰρήνης. Ὁ ἄνθρωπος, ὡς λογικό ὄν, θάπρεπε νά προτιμᾷ

τήν ειρήνην, καί αὕτη νά ἐπιδιώκει μέ κάθε τρόπο. Ἐν τούτοις τὰ ποικίλα πάθη τὸν ὠθοῦν συχνά σέ πολέμους, πού φυγαδεύουν ἀπὸ τῆ ζωῇ του τῇ γαλήνῃ, καί τοῦ στεροῦν τῇ δυνατότητα νά ἀναπτυχθεῖ πνευματικά καί ὕλικά. Καί ἀκόμη, δέν εἶναι σ' ὅλους κατανοητό μέ τὸν ἴδιον τρόπο τὸ περιεχόμενο τῆς ειρήνης. Κάποιοι εἰσάγουν ὑποκειμενικά κριτήρια στὶς διαστάσεις της, πού ἀλλοιώνουν τὸ νόημά της.

Γιὰ μᾶς, ὅμως, τοὺς ἐκπροσώπους τῶν διαφόρων θρησκειῶν καί πολιτισμῶν, ἡ ειρήνη πρέπει νά ἐδράζεται στὴ δικαιοσύνη, νά κατοχυρώνει τὴν ἐλευθερία ἀτόμων καί λαῶν. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες θεωροῦσαν τὴν ειρήνην ὡς κόρη τῆς Δικαιοσύνης καί ἀδελφὴ τῆς Εὐνομίας, προσδίδοντας ἔτσι σωστή ὑποδομὴ σ' αὐτήν.

Στόν γεμάτο ἀντιφάσεις καί ἀντιθέσεις κόσμο μας, μέσα στοῦ λαβύρινθο τοῦ πλουραλισμοῦ τῶν ἰδεολογιῶν, τῶν θρησκειῶν καί τῶν πολιτισμῶν, καλούμαστε, ἂν θέλουμε νά ἔχει κάποιο περιεχόμενο καί πρακτικὸ ἀποτέλεσμα τὸ εἰρηνιστικὸ συνέδριό μας, νά ἀναζητήσουμε ἓνα κριτήριον ἀναμφισβήτητης ἀξίας, στοῦ ὁποῖο νά ἐδράσουμε τὸ ἐπιζητούμενο ἀγαθόν.

Ἐχομε τὴν πεποίθησιν πὺς τέτοιο κριτήριον, πού συνιστᾷ προϋπόθεσιν γιὰ τὴν πραγμάτωσιν τῆς ἀληθοῦς ειρήνης, εἶναι ἡ κατοχύρωσις καί ὁ σεβασμὸς τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων. Αὐτὰ τὰ δικαιώματα εἶναι ἄρρηκτα συνδεδεμένα μέ τὴν ἐλευθερίαν, τὴν ἰσότητά καί τὴν δικαιοσύνην, πού ὡς ἐκ τούτου πρέπει νά εἶναι βασικὲς συνιστώσες τῆς ειρήνης. Εἶναι ἐνδεικτικὸ πὺς στόν Χάρτη τῶν Ἑνωμένων Ἐθνῶν, ὁ ὁποῖος ὕστερα ἀπὸ τὴν τραγωδίαν τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου κατοχύρωσε, ἔστω καί θεωρητικά, τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα, συναντᾶται 39 φορές ἡ λέξις ειρήνη.

Στὴν πράξιν, ὥστόσο, ὑπάρχει ἀπογοητευτικὴ ἀντίφασξις τῶν διακηρύξεων τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου καί τῆς πρακτικῆς πολλῶν κρατῶν, ἢ καί ἀτόμων. Κράτη καταπατοῦν ἀπροκάλυπτα τὰ δικαιώματα κάποιων ὁμάδων ὑπηκόων τους, ἐνῶ ἐμφανίζονται στὰ Ἑνωμένα Ἐθνη ὡς προασπιστὲς τῆς ειρήνης καί τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων. Καί ἄτομα, πού αὐτοδιαφημίζονται ὡς δημοκράτες,

καταπιέζουν χωρίς οἶκτο τούς ύφισταμένους τους.

Κάποιες τάσεις, σήμερα, διαβρώνουν καί τό ἀξιολογικό περιεχόμενο τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων καί ἐκμηδενίζουν τίς δυνατότητες τῆς ἀποτελεσματικῆς σύζευξής τους πρὸς τὴν εἰρήνην. Ἔτσι, πολλές φορές ἡ ἱκανοποίηση ἀτομικῶν ἀναγκῶν καί ἐπιδιώξεων ἀνακηρύσσεται σέ ἀνθρώπινο δικαίωμα. Τά δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου, δηλαδή, συσχετίζονται μέ τά δικαιώματα τοῦ σύγχρονου καταναλωτῆ ἀνθρώπου καί ἀμαυρώνεται, κατ' αὐτόν τὸν τρόπο, ἡ προσπάθεια ἐκείνων πού ἀγωνίστηκαν γιά ἐλευθερία, ἰσότητα, ἀξιοπρέπεια καί ἀδελφосύνη. Ἔτσι, ἡ εἰρήνη, πού εἶναι ὁ στόχος τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, ἐκφυλίζεται. Παίρνει εὐδαιμονιστικό χαρακτῆρα.

Ἡ εἰρήνη, ὅμως, στὴν ὁποία ἀποβλέπουν τά ἀνθρώπινα δικαιώματα, καί τὴν ὁποία καί ἐμεῖς, οἱ ἐκπρόσωποι θρησκειῶν καί πολιτισμῶν, ἐπιδιώκουμε, σημαίνει τὴ θεμελίωση μιᾶς ἔννομης τάξης, μέσα στὴν ὁποία ἡ ἐλευθερία τοῦ ἐνός μπορεῖ νὰ συνυπάρχει μέ τὴν ἐλευθερία ὅλων τῶν ἄλλων. Καί ὁ στόχος αὐτός δέν πρέπει νὰ χάνεται μπροστά σέ μιά ἐπιδίωξη, πού συνδέει τὴν εἰρήνην μέ τὴν ὕλική εὐδαιμονία τοῦ ἀτόμου.

Ἐπαναλαμβάνουμε, ὅτι θεωροῦμε ὡς προϋπόθεση τῆς πραγμάτωσης τῆς εἰρήνης τὸν σεβασμὸ τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων. Ἡ ἀνθρώπινη ἀξιοπρέπεια, ὅμως, πρέπει νὰ εἶναι τό οὐσιῶδες σημεῖο ἀναφορᾶς τους.

Ἡ εἰρήνην εἶναι παγκόσμια ἀξία καί τό σωστό περιεχόμενό της ἀποτελεῖ τὴν ἐπιδίωξη κάθε θρησκείας. Ἄν ἀστοχοῦν κάποιοι στὴν ἐπίτευξή της, αὐτοὶ εἶναι ἐπὶ μέρους ἄτομα ἢ λαοί, πού ἐπηρεάζονται ἀπὸ κατώτερες ἀξίες καί ἰδανικά, καί ὅχι οἱ θρησκεῖς ἢ οἱ πολιτισμοὶ πού ἀναζητοῦν τό τέλειο μέ τὴ σωστή ἱεράρχηση τῶν ἀξιῶν. Ὅλες οἱ θρησκεῖς δέχονται ὅτι ἡ εἰρήνη καί ὁ πόλεμος γεννιοῦνται στὴν καρδιά τοῦ ἀνθρώπου, ἐπειδὴ ἡ καρδιά μέ τὴ θρησκευτική καί φιλοσοφική σημασία τοῦ ὅρου, εἶναι ὁ πυρήνας τοῦ ἀνθρώπινου προσώπου, ὁ τόπος ὅπου σχηματίζονται οἱ δεσμοὶ μέ τούς ἄλλους ἀνθρώπους. Ἡ εἰρήνην γεννιέται στὴν καρδιά ἐνός

συμφιλιωμένου με τόν Θεόν ανθρώπου, πού ἔχει ἀποκαθαρθεῖ ἀπό πάθη καί μικρότητες. Θέλουμε νά πιστεύουμε πώς αὐτό θά καταδειχθεῖ μέ τίς ὁμιλίες, τίς συζητήσεις καί τίς ἐπὶ μέρους τοποθετήσεις στό τριήμερο πού θά ἀκολουθήσει.

Στόν Χριστιανισμό, πηγὴ ὅλων τῶν νοσημάτων τῆς ἔννοιας τῆς εἰρήνης εἶναι ὁ Θεός. Ἡ εἰρήνη συνοψίζει ὁλόκληρο τό ἐσχατολογικὸ ὄραμα τῆς σωτηρίας καί τῆς θέωσης τῆς ἀνθρωπότητας. Ἡ εἰρήνη εἶναι ἡ φυσιολογικὴ κατάσταση πραγμάτων μπροστὰ στό Θεό. Τό ἀντίθετο τῆς εἰρήνης εἶναι ἡ ἀταξία: «*Οὐ γάρ ἐστὶν ἀκαταστασίας ὁ Θεός, ἀλλ' εἰρήνης*», λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος (Α' Κορ. 14, 33).

Ὁ Χριστός, ὡς «*ἄρχων εἰρήνης*», φέρνει καταλλαγὴ μετὰ τῆς ἁμαρτωλῆς ἀνθρωπότητας καί τοῦ Θεοῦ, ἐνώνει τοὺς ἀντιμαχόμενους καί γίνεται «*ἡ εἰρήνη ἡμῶν*» (Ἐφ. 2, 14). Μακαρίζει μάλιστα καί εὐλογεῖ τοὺς «*εἰρηνοποιούς*».

Εἶναι γεγονὸς πὺς ὁ Χριστός ὑποσχέθηκε τὴ δική Του, καί ὅχι ὁποιαδήποτε εἰρήνη, στοὺς μαθητές Του. «*Εἰρήνην ἀφήμι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν*» (Ἰω. 14, 27). Ἡ εἰρήνη αὐτὴ κατακτᾶται, εἶναι καρπὸς τοῦ πνεύματος, καρπὸς τῆς ἐν Χριστῷ «*καινῆς κτίσεως*» (Β' Κορ. 5, 17). Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ὁμιλεῖ ξεκάθαρα ἐπὶ τοῦ θέματος: «*Ὅσοι τῷ κανόνι τούτῳ στοιχήσουσιν, εἰρήνην ἐπ' αὐτοὺς καὶ ἔλεος*» (Γαλ. 5, 22). Ὅσοι, δηλαδή, ἀκολουθοῦν αὐτὴν τὴ συγκεκριμένη πορεία, θά ἔχουν τὴν εἰρήνη καί τό ἔλεος τοῦ Θεοῦ μαζί τους. Γι' αὐτό καί γιὰ ὅσους ἀποστατοῦν ἀπὸ τό θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἡ Γραφή σημειώνει, ὅτι «*σύντριμμα καὶ ταλαιπωρία ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν καὶ ὁδὸν εἰρήνης οὐκ ἔγνωσαν*» (Ψαλμ. 13, 3).

Ἡ εἰρήνη, βέβαια, γιὰ τὴν ὁποία μιλοῦν συνήθως ἄτομα, ἀκόμη καί χριστιανικοὶ λαοί, εἶναι κίβδηλο ὁμοίωμα τῆς ἀληθινῆς χριστιανικῆς εἰρήνης. Ἐπιζητοῦν ἐπιβολὴ ὁ ἓνας ἐπὶ τοῦ ἄλλου, ἀδιαφοροῦν γιὰ τίς ἀνθρωπιστικὲς ἀξίες καί προωθοῦν μόνο τὰ συμφέροντά τους. Ὁ ἐγωϊσμός, ὅμως, δέν μπορεῖ νά θεμελιώσῃ τὴν πραγματικὴ εἰρήνη. Καί ἡ καταπάτηση τοῦ θείου νόμου εἶναι ἡ κύρια αἰτία τῆς ἔλλειψης τῆς εἰρήνης. Εἴμαστε σίγουροι ὅτι καί οἱ ἄλλες

θρησκείες έχουν παρόμοια υποδομή για την ειρήνη. Ἡ θρησκεία ἀποτελεῖ τὴν πνευματικότερη ἐκδήλωση τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου καὶ δὲν εἶναι δυνατόν παρά νά ὑπηρετεῖ τὴν ὑπόθεση τῆς ειρήνης, μακριά ἀπὸ συμφέροντα καὶ σχετικότητες.

Καὶ ἂν οἱ πολλές εἰρηνιστικές προσπάθειες καὶ ἐκστρατεῖες δὲν καρποφοροῦν καὶ ἡ ἀνθρωπότητα ζεῖ πάντα κάτω ἀπὸ τὴν ἀπειλή ἑνὸς νέου ἐξοντωτικοῦ πολέμου, πέραν τῶν πολλῶν τοπικῶν συρράξεων, εἶναι γιατί στίς προσπάθειες αὐτές ὑπεισέχονται συμφέροντα καὶ κριτήρια ὑποκειμενικά. Ζοῦμε ἔτσι τὴν ειρήνη τοῦ τρόμου, τοὺς ἄδικους συμβιβασμούς.

Χειροπιαστό παράδειγμα ἡ Κύπρος. Ἕνας ἄδικος πόλεμος ἀπὸ μιά χώρα τῶν 70 ἑκατομμυρίων - 100 φορές μεγαλύτερη ἀπὸ μᾶς- ἔθεσε ὑπὸ κατοχὴ τό 40% τῆς πατρίδας μας. Ἐκτοτε δὲν ἔχουμε πόλεμο. Ἡ Τουρκία μάλιστα ὀνόμασε τὴν πολυαίμακτη ἐπέμβασή της ὡς «εἰρηνευτική ἐπικεῖρση». Τὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς τῆς «ειρήνης» εἶναι: 200 χιλιάδες πρόσφυγες (40% τοῦ πληθυσμοῦ), πού δὲν τοὺς ἐπιτράπηκε ἡ παραμονή στὰ σπίτια τους ἔστω καὶ ὑπὸ κατοχῇ. Ἐξί χιλιάδες νεκροὶ καὶ δύο χιλιάδες ἀγνοοῦμενοι. Ἐποικισμός τῶν κατεχομένων μέ 400.000 ἐποίκους τῆς Ἀνατολῆς. Λεηλασία καὶ καταστροφή 500 καὶ πλέον ἐκκλησιῶν μας, πού ἀνήκουν στὴν πολιτιστική κληρονομιά τῆς Εὐρώπης. Ἀρπαγὴ τῶν περιουσιῶν μας. Ἀπαγόρευση τῆς ἐλεύθερης διακίνησης, ἐγκατάστασης, ἀπόκτησης περιουσίας στό κατεχόμενο μέρος τῆς πατρίδας μας. Καὶ αἰτία γιὰ ὅλα αὐτὰ εἶναι ἡ κατακτητική πολιτικὴ τῆς Ἀγκυρας. Καμιά σχέση δὲν ἔχει ἡ διαφορετικὴ θρησκεία. Ζήσαμε εἰρηνικά καὶ μέ ἀγάπη μέ τοὺς Τουρκοκύπριους συμπατριῶτες μας γιὰ χρόνια. Καὶ εἴμαστε σίγουροι πὼς καὶ τώρα μπορούμε νά συμβιώσουμε κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο. Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας καταβάλλει τεράστιες προσπάθειες γιὰ ἐξεύρεση μιᾶς λύσης ὑποφερτῆς γιὰ μᾶς, μὰ δὲν βρήκαμε μέχρι σήμερα καμιά ἀνταπόκριση ἀπὸ τὴν κατοχικὴ δύναμη.

Μέ κανένα τρόπο δὲν θά θέλαμε νά θεωρήσετε ὅτι ἐκμεταλλευόμαστε τὴν παρουσία σας ἐδῶ γιὰ προπαγανδιστικούς σκοπούς.

Μπορούμε, όμως, νά σιωπήσουμε, όταν, ως οικοδεσπότης, δέν μπορούμε νά σᾶς ξεναγήσουμε στά κυριότερα μέρη τῆς πατρίδας μου; Στόν τάφο τοῦ Ἀποστόλου Βαρνάβα, τοῦ Ἰδρυτῆ τῆς Ἐκκλησίας μας, στό μοναστήρι τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέα, στήν Κερύνεια, στήν Ἀμμόχωστο, στή Μόρφου; Ἀφήνουμε νά κρίνετε μόνοι σας τήν κατάσταση. Σᾶς παρακαλοῦμε μόνον, ἐξ ὀνόματος καί τοῦ λαοῦ μας, νά βοηθήσετε στό μέτρο τῶν δυνάμεών σας ὁ καθένας, στήν ἐδραίωση τῆς πραγματικῆς εἰρήνης στήν Κύπρο, μέ τήν ἀποκατάσταση τῆς δικαιοσύνης καί τῆς ἐλευθερίας σ' αὐτήν.

Ἐπαναλβάνουμε, ὅτι ἡ εἰρήνη θά ἐπιτευχθεῖ, ἂν γίνουν σεβαστά στήν πράξη τά ἀνθρώπινα δικαιώματα, τά ὁποῖα ὅλοι κόπτονται, ὅτι σέβονται, καί στήν περίπτωση τοῦ λαοῦ μας. Καλωσορίζουμε καί πάλι ὅλους. Εὐχόμαστε εὐόδωση τῶν σκοπῶν τῆς συνάντησής μας καί εὐχάριστη διαμονή στήν Κύπρο».

Ὁ Πρόεδρος τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας κ. Δημ. Χριστόφιας, ἀφοῦ ἀναφέρθηκε στήν πρωτοβουλία τοῦ Μακαριωτάτου νά εἰσπληθεῖ τήν Κύπρο ὥς τό χῶρο γιά τή διεξαγωγή τῆς Διεθνούς αὐτῆς Συνάντησης γιά τήν Εἰρήνη, καλωσόρισε «τούς πεφωτισμένους θρησκευτικούς ἡγέτες, πού μέ παρρησία, ἀλλά καί θετική βούληση ἐπικεντρώνουν τήν προσοχή τους στό βαθύτερο πνευματικό νόημα ὅλων τῶν θρησκειῶν. Ἐκείνους τούς ἡγέτες πού ἀναλώνουν ὅλες τους τίς δυνάμεις στήν προσπάθεια γιά ἐλαχιστοποίηση τῶν διαφορῶν μεταξύ τῶν πολλῶν θρησκευτικῶν δογμάτων καί πού μοχθοῦν καθημερινά γιά τήν ἀνάδειξη ὅλων ἐκείνων τῶν στοιχείων πού ἀλληλοσυμπληρώνουν τίς διαφορετικές θρησκευτικές δοξασίες». Στή συνέχεια ὁ Πρόεδρος ἔκαμε ἰδιαίτερη ἀναφορά στή σημαντική γεωγραφική θέση τῆς νήσου μας καί τόνισε πῶς ἡ Κύπρος ἀποτελεῖ ἰδανική γέφυρα ἐπικοινωνίας μεταξύ ἀνθρώπων ἀπό διάφορες χῶρες. «Νοιώθουμε εὐτυχεῖς, εἶπε, ἀλλά καί περήφανοι σάν λαός, γιατί ἡ πατρίδα μας στή διάρκεια τῆς παρούσας Συνάντησης θά ἀποτελέσει τό σύμβολο τοῦ διαλόγου μεταξύ τῶν διαφόρων θρησκειῶν καί πολιτισμῶν. Ὅραμα ὅλων μας εἶναι ἡ διασφάλιση

τῆς εἰρήνης στὸν πλανήτη πέραν ἀπὸ τὰ σύνορα τῶν θρησκειῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν πολιτισμῶν».

Μιλώντας ὁ Πρόεδρος τῆς Κοινότητος Ἁγίου Αἰγιδίου Καθηγητῆς Antrea Riccardi, ἐξέφρασε τὴν εὐχή νὰ εὐοδωθοῦν οἱ προσπάθειες γιὰ ἐπίλυση τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος. Ἡ Κύπρος, εἶπε, εἶναι ἓνα νησί πού στερεῖται τὴν εἰρήνη καὶ συνεχίζει νὰ εἶναι τραυματισμένη ἀντὶ νὰ εἶναι χώρα εἰρήνης καὶ πολιτισμοῦ. «Ἡ φιλοδοξία μας εἶναι νὰ μετατρέψουμε αὐτὸ τὸ τραυματισμένο νησί σὲ χώρα συνάντησης καὶ διαλόγου στὴ Μεσόγειο Θάλασσα», πρόσθεσε.

Τὸ πρωῒ καὶ τὸ ἀπόγευμα τῆς Δευτέρας, 17ης Νοεμβρίου, καὶ τὸ πρωῒ τῆς Τρίτης, 18ης Νοεμβρίου, τὸ Συνέδριο συνῆλθε σὲ Ὅμαδες Διαλόγου στὸ ξενοδοχεῖο «Hilton» Λευκωσίας. Τὸ ἀπόγευμα δὲ τῆς Τρίτης ἔγινε στὸ προαύλιο τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς ἡ τελετὴ λήξης τῆς Διεθνοῦς αὐτῆς Συνάντησης. Τὴ λήξη κήρυξε ὁ Μακαριώτατος μέ τὴν ἑξῆς ὁμιλία:

«Σέ ἔντονους ρυθμούς κύλησε τὸ τριήμερο τοῦ Συνεδρίου μας. Κατάθεση γνώσεων καὶ ἐμπειρίας –ἀπόσταγμα μελέτης καὶ τρόπου ζωῆς– ἀπὸ σοφοὺς θρησκευτικούς, ἀλλὰ καὶ πνευματικούς Ἁγέτες, ἐμπλούτισαν τὸν τρόπο σκέψης μας. Ἄνοιξαν νέους ὀρίζοντες στὴ διάνοιά μας γιὰ τὰ κρίσιμα προβλήματα τοῦ κόσμου καὶ λέπτυναν τὰ αἰσθητήριά μας ἀπέναντι στὸν πόνο καὶ στὴν ἀδικία στίς κοινωνίες μας. Κλείνοντας τὸ Συνεδριό μας μέ αὐτὴν τὴν τελετὴ λήξης, συνειδητοποιοῦμε τὴν εὐθύνη μας γιὰ τὴν ἐμπέδωση τῆς εἰρήνης στὴ γῆ καὶ τὴν ἐπικράτηση τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἐλευθερίας σέ ὅλους τοὺς λαούς.

Ζοῦμε πράγματι σὲ μιά κρίσιμη ἐποχὴ. Ἀπὸ τὸ 1945, ὅταν ἐμφανίστηκαν τὰ πυρηνικὰ ὄπλα, ἡ ἀνθρωπότητα εἰσῆλθε σὲ μιά καινούρια περίοδο τῆς ἱστορίας της, σὲ μιά πυρηνικὴ ἐποχὴ. Γιὰ πρώτη φορά στὴν Ἱστορία βρισκόμαστε σὲ θέση νὰ ἀφανίσουμε ὅλο τὸν ἀνθρώπινο πολιτισμό. Γι' αὐτὸ καὶ δέν ἐκπλήττεται κανεὶς πού οἱ ἄνθρωποι σὲ ὅλες τίς χώρες μιλοῦν καὶ νοσταλγοῦν τὴν

ειρήνη.

Ἀνάμεσα στίς σημερινές παγκόσμιες δυνάμεις μέ τά πυρηνικά ὄπλα, ὑπάρχει μιά εἰρήνη ἀποτροπῆς, πού σχοινοβατεῖ σέ μιά ἰσορροπία ἱκανότητας καταστροφῆς. Αὐτή ἡ τεχνοκρατική παγκόσμια εἰρήνη ἔχει κτιστεῖ πάνω στόν φόβο καί στήν ἔλλειψη ἐμπιστοσύνης. Αὐτό, ὅμως, δέν ἀποτελεῖ τό θρησκευτικό ὄραμα τῆς εἰρήνης. Ἡ εἰρήνη εἶναι κάτι περισσότερο ἀπό μιά ἔλλειψη πολέμου καί ἀπειλῆς.

Ἀπό τήν Ρωμαϊκή ἐποχή μέχρι σήμερα οἱ ἄνθρωποι ἀποδέχτηκαν στή ζωή τους τόν ἀφορισμό «Si vis pacem, para bellum». Δηλαδή, ἂν θέλεις εἰρήνη, νά προετοιμάζεσαι γιά πόλεμο. Σήμερα, ὅμως, μετά τά νέα δεδομένα, χρειαζόμαστε μιά νέα ἀρχή: «Si vis pacem, para pacem». Δηλαδή, ἂν θέλεις εἰρήνη, προετοιμάσου γιά τήν εἰρήνη. Βρές τίς ἀρχές, πάνω στίς ὁποῖες αὐτή θεμελιώνεται, καί προσπάθησε, ὥστε αὐτές νά γίνουν κοινό κτῆμα ὅλων. Ὅταν τό πάτημα ἑνός κουμπιοῦ εἶναι ἱκανό νά μᾶς φέρει πίσω στή λιθίνη ἐποχή, οἱ ἄνθρωποι, τουλάχιστον τοῦ Θεοῦ, δέν μποροῦν νά προετοιμάζουν πόλεμο.

Δέν θά πρέπει, βέβαια, ἡ ἐπιδίωξη τῆς εἰρήνης νά ἀφορμᾶται μόνον ἀπό τόν φόβο τοῦ πολέμου, νά ἔχει δηλαδή μίαν ἀρνητική ἀφετηρία. Εἶναι καί ἀπό τή θετική της ἄποψη ὕψιστο ἀγαθό ἡ εἰρήνη. Δέν μιλοῦμε μόνο γιά τήν ἀνάπτυξη τῶν Γραμμάτων καί τῶν Τεχνῶν, τήν ὑλική εὐημερία καί τήν πρόοδο στίς ἐπιστῆμες σέ καιρούς εἰρήνης. Καί ὁ ἀγώνας γιά τήν εἰρήνη ἔχει θετικά ἀποτελέσματα. Φέρνει τοὺς ἀνθρώπους πλησιέστερα μεταξύ τους καί τοὺς βοηθεῖ νά καταλάβουν καλύτερα ὁ ἕνας τόν ἄλλο, νά συλλάβουν βαθύτερα τά προβλήματα τῆς ἀνθρωπότητας καί νά ἀντιμετωπίσουν κάθε δυσκολία μέ ἕνα νέο αἶσθημα εὐθύνης. Κάθε ἄνθρωπος, παλεύοντας γιά τήν εἰρήνη, βιώνει μίαν πνευματική ἀνακαίνιση τῆς ὑπαρξῆς του, τόν σκοπό τῆς ζωῆς του.

Ὁ ἀγώνας γιά εἰρήνη, καί κατ' ἀκολουθία γιά δικαιοσύνη, ἀδελφοσύνη καί ἐλευθερία, δέν ἔχει οὔτε ὅρια, οὔτε σύνορα, οὔτε καί ὁμολογιακοὺς ἢ θρησκευτικοὺς περιορισμούς. Αὐτός ὁ ἀγώνας

ένώνει όλους τούς ανθρώπους σέ ένα κοινό σκοπό. Εἶναι αὐτός ὁ σκοπός πού ἔνωσε ὅλους ἐμᾶς αὐτό τό τριήμερο: Χριστιανούς, Μουσουλμάνους, Ἑβραίους, Ἰνδουῖστες, Βουδιστές, ἀνθρώπους κάθε θρησκείας. Μπορεῖ νά μή πιστεύουμε στόν ἴδιο Θεό, μπορεῖ ἀκόμη καί οἱ Χριστιανοί νά μή προσδίδουμε τίς ἴδιες ιδιότητες σ' Αὐτόν –καί ἡ συνάντησή μας αὐτή δέν ἰσοπεδώνει κανενός τήν πίστη, οὔτε καί ὁδηγεῖ σέ κανενός εἶδους συγκρητισμό– ὡς ἄνθρωποι, ὅμως, *«τῆς αὐτῆς κοινωνοῦμεν φύσεως»* καί ἔχουμε τίς ἴδιες εὐαισθησίες γιά τά μεγάλα προβλήματα τῆς ἀνθρωπότητας.

Εἶναι κοινή πεποίθηση ὅλων πώς ἡ εἰρήνη ἔχει πηγή της τόν Θεό. Εἶναι, ὅμως, ταυτόχρονα ἀποδεκτό, ὅτι δέν εἶναι μόνον ἐξωτερικό δῶρο πού προέρχεται ἀπ' Αὐτόν, ἀλλά καί τό ἀποτέλεσμα προσπάθειας ἀτόμων καί λαῶν.

Στίς μέρες μας, πού ὁ κόσμος μέ τήν εὐκόλη διακίνηση ἀνθρώπων κάθε φυλῆς καί χρώματος σέ ὅλη τήν ὑφήλιο καί μέ τά ὑπάρχοντα Μέσα Ἑπικοινωνίας ἔγινε μία γειτονιά, τώρα πού οἱ κῶρες καί οἱ πόλεις μας ἔγιναν πολυπολιτισμικές, δέν δικαιολογεῖται παραγνώριση τῆς εἰρήνης. Αὐτή ἡ γνωριμία τῶν λαῶν πρέπει νά καταλήγει σέ κατανόηση καί σεβασμό τῶν δικαιωμάτων ὅλων τῶν ἀνθρώπων, σέ ἐμπέδωση τῆς πραγματικῆς εἰρήνης.

Εἶναι γι' αὐτό πού καί ἐμεῖς ἐδῶ στήν Κύπρο νιώθουμε ἀφόρητη τήν ἀδικία μέ τήν καταπάτηση τῶν δικαιωμάτων μας. Στόν 21ο αἰῶνα, ὅταν ἡ Εὐρώπη ἐνώνεται, τή Λευκωσία τή χωρίζει τεῖχος κατοχῆς. Ὅταν παντοῦ καταργοῦνται οἱ θεωρήσεις διαβατηρίων, καί ὁ καθένας ἔχει τό δικαίωμα νά ἐγκαθίσταται σ' ὅποια χώρα θέλει, ἐμεῖς δέν ἔχουμε τό δικαίωμα ἐπιστροφῆς στά σπίτια καί στίς περιουσίες μας, ἀπ' ὅπου διωκτήκαμε μέ τή βία. Ὅταν ὁ ἐποικισμός θεωρεῖται ἔγκλημα πολέμου ἀπό ὅλο τόν πολιτισμένο κόσμο, ἡ Τουρκία προβαίνει ἀνενόχλητη σ' ἕνα βάρβαρο ἐποικισμό τῆς γῆς μας. Καί ὅταν ἡ ἀνθρωπότητα σεμνύνεται γιά τήν πολιτιστική της κληρονομιά, τά ἔργα τῶν προηγούμενων γενεῶν, 500 καί πλέον ναοί μας, φρούρια καί θέατρα πού μαρτυροῦν τή συνεχῆ παρουσία μας στήν Κύπρο γιά 35 αἰῶνες, καταστρέφονται συστηματικά.

Μπορεί νά υπάρξει ειρήνη κάτω ἀπ’ αὐτές τίς συνθήκες; Γί’ αὐτήν τήν ειρήνη μιλήσαμε αὐτές τίς μέρες;

Ἀπευθυνόμαστε στόν ἀνθρωπισμό ὅλων. Κάνουμε ἑκκλήση στά θρησκευτικά αἰσθήματά σας. Ἐξασκῆστε τήν ἐπιρροή σας ὅπου μπορεῖτε. Στίς Κυβερνήσεις τῶν χωρῶν σας, στά διεθνή κέντρα λήψης ἀποφάσεων, γιά νά ἀποδοθεῖ καί σ’ ἐμᾶς δικαιοσύνη καί νά ἐδραιωθεῖ μέ αὐτόν τόν τρόπο ἡ ειρήνη στόν πολύπαθο αὐτόν τόπο. Δέν ἐπιδιώκουμε νά ἀδικηθεῖ κανένας. Ἡ ειρήνη, ὅπως τήν προσδιορίσαμε αὐτές τίς μέρες, σημαίνει τή συνύπαρξη τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἑνός μέ τήν ἐλευθερία ὅλων τῶν ἄλλων.

Εἴμαστε σίγουροι ὅτι δέν θά κωφεύσετε σ’ αὐτήν τήν παράκλησή μας. Γί’ αὐτό καί σᾶς εὐχαριστοῦμε ἐκ τῶν προτέρων. Ἐξάλλου, εἶναι τό πάθος καί ὁ πόθος σας γιά τήν ειρήνη πού σᾶς ὥθησαν νά ἔλθετε ἐδῶ, παρά τήν ταλαιπωρία τοῦ ταξιδιοῦ καί τίς αὐξημένες ὑποχρεώσεις σας.

Κηρύσσοντας τή λήξη αὐτῆς τῆς συνάντησής μας καί ἀξιολογώντας ὡς θετικές τίς διαβουλεύσεις μας, εὐχαριστοῦμε ὅλους γιά τή συμμετοχή σας. Εὐχόμαστε ἀσφαλῆ ἐπάνοδο τοῦ καθενός στή χώρα του καί ὑλοποίηση τῶν συμπερασμάτων μας. Προσβλέπουμε στή νέα συνάντησή μας τό 2009».